

Dr. Jos. C. O b l a k :

Hacquet kot »potopisec« o Tatri

Belsazar Hacquet je postal — dasi tujec — nekako kos naše slovenske kulture, prav tako kakor kos nemškega, recimo avstrijskega učenjaštva. — Pisal je o nas tudi kot »politični potopisec«; kot »fizikalni« potovalec in raziskovalec pa je izvršil marsikako odkritje v naših, širnemu svetu še nepoznanih krajih; s tem jih je približal svetu. Ko pa je bil iz naših »divjih« krajev nameščen kot univ. prof. v Lwowu, je dobila njegova nepremagljiva potniška in odkrivalna sila novo polje. Tako je na isti način kakor nas bližje seznanil s svetom tudi drugo slovansko, v nekaterem oziru morda še bolj »divjo« in nepoznano deželo. In prav nič čudno ni, da mu pri njegovih pohodih po Mali Poljski (Galiciji) uide semintja primerjalna misel v n a š e — pozabljene — kraje.

Sploh je imel dokaj srca za Slovane; sicer se imenuje odkrito »kosmopolita«, a ob koncu svoje zadnje knjige, potem ko je slovesno izjavil, da ne napiše nobene knjige več, je pod črto pripomnil: »Ausgenommen, es sey dass sich eine Gelegenheit in einer grossen Stadt, wo ich denke meine letzten Tage zuzubringen, fände, die Trachten aller slavischen Völkerschaften der österreichischen Monarchie, die ich schon in Öl gemalt seit einigen Jahren von einem guten Meister dazu bereit liegen habe, herauszugeben.« (»Razen, če se mi v večjem mestu, kjer hočem preživeti zadnje svoje dni, ponudi, da izdam noše vseh avstrijskih slovanskih narodov, ki jih imam pripravljene v olju od dobrega mojstra.«)

Tako je zašel tudi v Karpate in v Tatro.

Hacquet je bil svetovni potnik — naravoslovec, ki je kot tak izdal več knjig pod naslovom »Hacquets physikalisch-politische Reisen« in kot 4. del »neueste physikalisch-pol. Reisen in den Jahren 1794—1795 durch die Dacischen und Sarmatischen oder Nördlichen Karpathen.«

Jako zanimiv je njegov popis Tatre.

Ti Hacquetovi takozvani potopisi (fizikalno-politični) so posebne vrste spisi; v njih najdeš poleg pretežnega prirodoslovnega gradiva (botaničnega in mineraloškega) vse mogoče. Tudi slog je svoje vrste: dostikrat zadirčen, sarkastičen, ponekod kar nezajemljiv. Vseskozi

pa kaže, da je mož bil velik — «Freigeist». Spomnil me je večkrat na našega Valvasorja. Moram pa, primerjajoč z njim našega več ko sto let starejšega Valvasorja, čuditi se Valvasorjevi višini. Hacquet dostikrat razočara, zlasti tam, kjer se spušča v opisovanje raznih brezpomembnih epizod in čenč; pa končno: saj celo naš klasični Janez Trdina zabrede poleg neprekosljivih poglavij dostikrat v puble marnje, ki ne morejo nikogar zanimati, pa tudi niso kar nič v skladu z ostalo vsebino; toda nakrat pridejo mesta klene vsebine, da bi za vse na svetu ne hotel jih pogrešati v slovenski literaturi. Takih klenih mest je v Hacquetu kaj malo; a je način njegovega pripovedovanja značilen in zanimiv, čeprav je za Goethejevega sodobnika glede na splošno višino tedanjega časa nekam čuden, kakor je čuden in čudaški ves Hacquet. Po slogu sodeč, bi mu dostikrat komaj prisodil čin vseučiliškega učenjaka. Toda marsikaj ti bo jasno iz sledeče njegove enuncijacije, oziroma bolje »zagovora«, ob koncu IV. knjige:

»Da ich mit meinen vorgehabten Reisen zu Ende gekommen bin, so nehme ich auch von dem litterarischen Fache Abschied. Ich hoffe, man wird in vielen Stücken Nachsicht mit meinem geringen Wissen haben; denn ich habe mich im ganzen fast nur in rohen Ländern bilden müssen, und das zwar ziemlich spät.« (»Ob koncu svojih potovanj se poslavljam od literature. Upam, da se bo moje skromno znanje v mnogem milo sodilo; saj sem se moral izobraževati s koro le v surovih deželah in tudi to precej pozno...«)

Onim, ki so očitali njegovim spisom, da se pečajo zgolj z botaniko in mineralogijo, je zagodel takole: »... ein Mensch kann nicht alles tun ... der Himmel vergebe diesen Quacksalbern der Naturkunde; denn sie wissen nicht, was sie begehren... Auf den Grenzen der österreichischen Monarchie und Turkey darf man sich nicht aller Orten verweilen; ich kann immer von Glück sagen, dass ich mit heiler Haut davon gekommen bin.«

S tem je indirektno počil tudi po — nas, ki nas primerja v svojih tatranskih poglavjih tudi z gorskimi prebivalci (»gurali«) Tatre, takole:

»Ich habe viel Ähnlichkeit an ihnen (Gurali) gefunden mit jenen in den Julischen Alpen, zum Beispiel in dem Bochner Gebürg in Krain, nämlich eben so rüde und grob...«

Pri tem postaja s svojim »erstens, zweytens« itd. in potem zopet »pro prima, pro secunda« itd. precej šablonski in nekam prostaški; sicer pa je bil tak manj izbran slog menda običajen pri povprečnih učenjakih onega časa.

Približno v takem tonu polemizira v svojih »fizikalično-političnih potovanjih« tudi z drugimi, se zadira v duhovništvo, v »neumnost«

kmetov, ki je tudi Valvasorju bila večkrat predmet ironično-sarkastičnih opazk.

Mene zanima predvsem poglavje o Tatri, zlasti »politična stran« njegovega opazovanja. Tu nastopa — če hočete — kot avstrijakant, vsaj po načinu, kako odobruje čin Marije Terezije, ki je odtrgala svoje ljube Zipserje (Zipser komitat) Poljakom in jih priklopila — Ogrum; prenesla je, kakor je znano, mejo nad Galicijo in Ogrsko z glavnega grebena Tatre nad »morskim okom« (Rysy) v dolino Bialke; ta meja je vsled odpora Čehov proti Poljakom, ki so zahtevali ob prevratu vsaj delno restavracijo prejšnje meje, ostala še danes... (Kako se je končno zadovoljivo rešil ta spor s proglasitvijo spornega ozemlja kot prirodni park, sem pisal v posebnem poglavju »Tatra kot meja.«)

Takole utemeljuje Hacquet čin svoje vladarice Marije Terezije:

»Hier hat Galizien oder vor Zeiten Pohlen eine Gränzauslenkung nach Hungarn gehabt, welche ganz wider die Natur ist, und wodurch zwischen den zweyen Völkerschaften ewiger Hader und Todschläge obwalten, die bis jetzt, obgleich Alles Einem Herrn gehört, nicht aufgehört haben. Wie schlimm ist es doch, wenn die Gränzen von der Natur selbst vorgeschrieben sind, und Menschen, bey denen das meum und tuum herrscht, sie nicht beobachten!« (»Tu je imela Galicija ali pred časi Poljska zajedeno (?) mejo v Ogrsko, ki je povse protiprirodna (?), vsled česar so med obema narodoma večni spori in poboji, ki tudi zdaj, ko je vse pod enim gospodarjem, niso ponehali. Kako hudo je, ako so meje od prirode same predpisane, pa jih ljudje, pri katerih vlada meum in tuum, ne vpoštevajo!« Te dve »Völkerschaften« so privandrani Zipserji in avtohtoni Poljaki, oziroma Slovaki. Ne spuščam se v kritiko tega utemeljevanja; saj je zdaj predvsem — odveč.

Hacquetov odnos do države, ki mu je dala, čeprav ne obilega kruha, toda v onih prosvetljenih časih dovoljno svobode, se razvidi iz sledečega odstavka:

»Von Jugend an gewohnt, stets frey zu leben, so viel es in einer Gesellschaft schicklich und thunlich ist, habe ich in dem Staate, wo ich durch die Länge der Zeit das Bürgerrecht erhielt, nie die geringsten Hindernisse in meiner Denkungart gefunden, von der mildhätigen Theresia an, bis auf diese Stunde, also unter der Regierung von vier Regenten; den Beweis davon mögen meine wenigen Schriften an den Tag legen.« (»Od mladosti vaje nemu vedno svobodno živeti, kolikor je to v družbi spodobno in primerno, mi ni država, ki me je sprejela kot državljana, delala najmanjših ovir mojemu mišljenju, od dobrosrčne Terezije do te ure, torej pod vlado štirih regentov; dokaz temu naj so moji mali spisi.«)

Po celi dikciji se nam pokaže Hacquet kot pravi čudak, ki pa pove odkrito in brezobzirno svoje misli, ponekod naravnost — *enfant terrible*. Morda ga je napravilo takega prav hribolastvo; saj kdor je hodil tedaj na gore in to celo tako kakor Hacquet, je veljal več ali manj za čudaka, in je bil tak več ali manj tudi v resnici. Bil pa je pokoncu — mož: »Vedno vaje nemu laziti po hribih« — je zapisal — »torej hoditi pokoncu, mi je bila drugačna hoja nemogoča (*war es mir unmöglich, einen anderen Gang anzunehmen*). Pri tem je pač mislil na celo svoje dejanje in nehanje. Ne svetuje vsakemu, da mu sledi po njegovem potu in se žrtvuje državi in soljudem, češ, taka hoja je samo v posmeh egoistom: »Kdo ni danes egoist v mestih radi tolikih nepotrebnih potrebščin, videč, kako slabo se godi resničnemu ‚kozmpopolitu‘, ko v zasedi lahko sigurno ribari?!« In prav po Hacquetovsko zabrusi tem egoistom: »Ti paraziti ali zverine (*Raubtiere*) imajo svoje geslo: ‚ibi patria, ubi bene est‘, to se pravi: ‚kjer se lahko mastijo, tam je njihov obstanek‘ (*Heil und Bleiben*); kajti oni vedo: kdor pete liže (*»Kour macht*), zadobi milost, a kdor stori svojo dolžnost, ne odnese ničesar, ali ga celo preganjajo.«

Vse take stvari spravi v svoje — potopise, zlasti v IV. knjigi, ki je posvečena Karpatom in Tatri. V tem oziru me prav spominja na Trdino, ki je spraval v svoje bajke tudi vse mogoče. — Zato so njegovi »potopisi« kakor brez vsakega sistema. Prične pripovedovati o kaki gori in nas vodi nanjo, piše o gotovi pokrajini, pa nakrat preskoči gore in doline ter nas zavede v drug del pokrajine ali celo tudi v drugo snov z opazko, da bo že drugje in drugipot nadaljeval svojo prvotno pripoved. Težko mu je včasih slediti; brez zemljevida je to skoro nemogoče. Žal pa, da zemljevida ni v njegovi knjigi; nahajamo le nekaj pokrajinskih skic, ki so dosti čudne, nekam — rekel bi — kubistične.

Kako raziskana je bila v njegovih časih Tatra, se vidi že iz tega, da smatra Krivanj za najvišji vrh — Visoke Tatre. On ga sploh hoče šele izmeriti. V tem oziru je menda tudi drugod največkrat oral ledino. — Tedaj še ni bilo ugotovljeno ali vsaj takemu učenjaku, kakor je bil Hacquet, ni bilo znano, da sta najvišja vrhova Visoke Tatre Lomniški štít in Gerlachovka. Pa koliko je še višjih nego Krivanj! Krivanj je s svojimi 2493 m celo med »nižjimi«; res pa s svojo sijajno podobo obvladuje skrajni slovaški del Tatre.

V podrobnosti »njegove« Tatre se ne spuščam; saj bi sicer moral prevesti skoraj celo njegovo IV. knjigo. Hacquet piše kot raziskovalec, mineralog in botanik; manjka pa mu duše in sloga kakega današnjega Francéja, Bölscheja ali Kahna in drudih »Kosmos«-ovih sotrudnikov, pa tudi našega Seidla. No, treba je samo zamisliti, da je živel 130 let pred nami in moral povsod začeti od kraja.

Hacquetova Tatra je bila res še čisto divja in je bila menda prav zato še toliko lepša, čeprav nam o njeni lepoti ne ve kaj povedati. Ni bilo še »ceste Slobody«, pa tudi ne mestnega razkošja, ki tvori pravi kontrast s prvobitno, divjo naravo.

Morda pa se rodi, in se je rodila, prav v tem kontrastu tudi poezija; morda jo je umelo tudi Hacquetovo srce, a ji ni dalo izraza njegovo pero... Kdo ve?

Zato pa najdemo v knjigi polno analiz raznih vrelcev, cele strani botaničnih imen; vmes pa žolčljive izlive nad nizkotnostjo tega sveta, ki tudi Hacqueta ni dovoljno umel in cenil.

Razumemo in cenimo pa ga toliko bolj mi, ki imamo za njegovo dobo in njega samega svoje pravično, višje merilo.

Boris Režek:

Vzhodni steber Brane (2247 m*)

(Savinjske Alpe.)

Dne 24. VI. 1928., sva se z Modecom zagledala v vzhodno ostenje Brane. Izzval naju je markantni gladki steber sredi Branine gromade.

Iz kočice na Sedlu sva odšla ob 7.30. Prešla sva zakršeno grapo, ki se vleče vzdolž ob steni, vstopila v zložno korito in iz njegove srede prečkala na levo. V gladki vstromljeni steni pa nisva našla prehoda. Korito, oziroma žleb, v katerega sva se vrnila, je zgoraj zaprt s previsno upognjeno počjo. Poči nisva poskušala; pod njo sva si obula plezalke in nadela vrv, nakar je Modec zaplezal v levo žlebovo steno. Za robom je vzporedno s počjo našel kratek, krušljiv kamin, ki ga je zgvozdil, in se je zasidral na žlebasti gredi, ki reže bok stebra povprek do njegove rezi. Zaznamovala sva smer in prekobalila rez na jug, odkjer sva po dobri skali zaplezala okoli 60 m navzgor do gladkega žmulastega previsa.

Zabil sem klin in, zavarovan po tovarišu, vstopil; kake 4 m visoki previs je po levem robu navpično, po desnem pa poševno odpočen. Deloma gvozdeč po tej prepoki, sem dosegel rob previsa; odtod sem z male lašte zaplezal po kakih 30 m visoki, izpostavljeni zarezi na malo zelenico. Pred krušljivim izstopom iz zareze sem v samozavarovanje zabil klin, kesneje pa sem na njem zavaroval tovariša, ki je imel, oviran po skupni opremi, dokaj težko delo.

Zelenico sva prešla navpično navzgor. Po 20 metrih sva čez kratko ploščo dosegla rez stebra, ki se na tem mestu oblikuje v

* Ta prvenstveni vzpon (24. VI. 1928) smo na kratko registrirali v letniku 1930, stran 46. Opis ture smo nameravali opremiti s sliko; ker nam to ni mogoče, objavljamo opis sam, ki je itak dovolj točen. — Uredništvo.

pleče ter, dosegajoč svoj višek, prehaja v troje markantnih stolpičev. Z rezi sva prestopila na gladko, povešeno ploščo. Stolpič, ki nama je zaprl pot, prepada na sever in jug navpično v globino, na vzhod pa je trikotno zarezan in navpično prepočen. Gvozdé po kakih 8 m visoki počí, izrabivši stope obeh divergirujočih sten zarezé, sem dosegel vrh stolpiča, kjer so me nemalo ovirali labilni skladi. Naslednji stolpič sva obšla po drnasti, krušljivi skali na severu, do škrbine med njim in zadnjim stolpičem, kjer sem prešel na jug.

V izpostavljeni rdeči bočni steni zadnjega stolpa, sem našel kratek kamin, nad njim pa razdrto polico, vodečo na zapad, s katere sem splezal navpično po neverjetno krušljivi skali na vrh stolpa. Rez prehaja iznova v pleče, ki sva ga istočasno prešla do velike, s Sedla dobro vidne zelenice. S te zelenice je Modec splezal po navpični, skrajno krušljivi steni (30 m) na majhno ploščad, kjer sva se razvezala. Srednje težki, vendar krušljivi teren prehaja polagoma v severovzhodno sleme, ki nudi lahko plezanje do vrha.

Težko in izpostavljeno plezanje je trajalo 4 ure. V stebru je skala v splošnem trdna, nad prvim plečem pa se krušljivost stopnjuje in dosega višek v steni nad veliko zelenico.

Dr. Fr. Ilešić: Samo »Visoke Tatre«

Lepo je, da nas g. dr. Ciril Oblak v »Planinskem Vestniku« vodi tudi po čehoslovaško-poljskih visokih planinah.

Malo bo naših turistov, ki bi poznali bliže »Visoke Tatre«; tistim, ki jih poznajo, so znane večinoma z južne, čehoslovaške strani.

S čehoslovaške strani sem jaz gledal Tatre bolj od daleč; bliže sem jim že bil v dolini reke Orave, ki se ob njej od Kralovan vozimo proti Novemu Targu na Poljskem.

Najveličastneje se Tatre prezentirajo s severne, poljske strani, tam od Zakopanega (pravilno sing.!).

Nisem, na žalost, nikakršen planinec; kljub temu se o Tatrah zглаšam, ker bi hotel reči besedo o obliki tega imena.

Gosp. dr. Oblak piše v »Plan. Vestniku« 1930., št. 1, str. 16: »Tatra (Die hohe Tatra) je slovaško ženska; rabi se tudi množina, Visoke Tattry'. Pri nas je v navadi ednina. Narodna pesem, Pod Tatro se bliska' dá nam prav.«

Jezikovno in zgodovinsko pa je stvar takale: V poljščini je ime teh gor izključno le v množini ženskega spola: le V y s o k i e T a t r y so, nikoli ednina.

Češki slovarji od Jungmanna do Kotta in »Slovníka Naučnega« imajo takisto le množino. Tudi najnovejša »Národnostní mapa Republiky Československé (1926) ima množino: »Vys. Tattry«.

A če vzamemo Slovake posebe? Sto let stari Beznolakov slovaški slovar ima le množino. Najuglednejši izmed starejših današnjih slovaških znanstvenih pisateljev, predsednik »Slovaške Matice« v Turčanskem Sv. Martinu, g. Josip Škultéty, piše v svoji knjigi »O Slovákoch« (zv. 1, 1928), str. 9 in 17: »s Tatrami«, poznati »Tatry«, iti »do Tatier«, »pod Tatrami«.¹

S čim bi potem takem torej mogli utemeljevati rabo ednine »Tatra«? Gosp. dr. Oblak ugotavlja: »Pri nas je v navadi ednina.« To bo večinoma res, a prevzeli smo ednino od Nemcev, ti pa iz madžarščine: T á t r a. Mislim, da je jasno, katere oblike se bomo odslej oprijeli.

G. dr. Oblak se sklicuje res tudi na slovaško rabo imena, češ, »Tatra je slovaško ženska, a se rabi tudi množina.« Ne vem, odkod zajema on to svoje znanje; mogoče bi že bilo, da so napram njemu kot tujcu rabili domačini ime tudi v ednini... Jungmann navaja slovaški pregovor: »Za babku by (i kozu) přes Tatry hnal.«

Upravičeno se pa dr. Oblak sklicuje še na pesem »Pod Tatro se bliska,² znano slovaško narodno himno, ki ima ime gore z a r e s v ednini. Pesem sicer v resnici ni pristno narodna, nego je v svoji prvotni obliki pesnitev pesnika Janka Matuške (okoli 1848).³ V Dolnjem Kubinu na Oravi je bil rojen Matuška in tam je umrl. Videl sem lani njegovo rojstno hišo, ima vzdano spominsko ploščo; ko so to ploščo (menda 1921) odkrivali, se je po Oravi razlegala njegova pesem »Nad T a t r o u sa blýska«. Res pa je, da je pesem kakor ponarodnela.

Etnografski-jezikovno je Orava bolj že poljska nego v pravem pomenu besede slovaška ter se mi že zato zdi malo verjetno, da bi v Matuškovem rojstnem kraju ljudstvo govorilo ednino »Tatra«. Ne bi pa bilo nič čudnega, če bi tudi Matuška, kakor mnogi naši preporeditelji, podlegel tujemu vplivu ter zato rabil besedo v ednini; mogoče, da se je za ednino v tej pesmi odločil radi ritma. Pregledal sem nekoliko še druge Matuškoves pesmi ter našel še v dveh »Tatro« (ednino), a v dveh »Tatre« (možino):

»K Tatrá^m starověkým,
Kde slniečko vzhodí...«

»Kde velebné Tatry se zdvihujú«

a v eni pesmi imam na enem mestu množino, na drugem ednino.

¹ Kar se tiče etimologije besede, navajam novi Brücknerjev »Slovník etymologický jazyka polského« (1927): (Tatry) madžarska oblika imena »gor« (tatra), ki se pri Slovanih imenujejo tertry (montes Triti pri Kozmi praškem okoli 1120), pri Rusinih: toltry, torej vedno v množini.

² Prav je: »Nad Tatro se bliska...«

³ Janko Matuška, rojen 1821, umrl 1877.

V pesmi enega vrstnika Matuškovca, Viljema Paulinyja (okoli 1848), imam sinove »Tatier«, a v pesmi drugega mu vrstnika: Chalupke, se nebo kali »nad Tatrou«...

Kakor vidimo, so v časih, ko je nastala Matušкова pesem »Nad Tatrou sa blýska«, slovaški pesniki-preporoditelji, ki so jim težnje bile bolj slovanske nego jezik, omahovali med ednino in množino in omahoval je Matuška sam. Zato nam njegova ednina v slovaški himni ne izpodnese je z i k o v n e ugotovitve, da je pravilno sklanjati: Visoke Tatre, Visokih Tater, Visokim Tatram, na Visokih Tatrah, nad Visokimi Tatrami.

Zagreb, aprila 1931.

R. K.:

Po Visokih Turah

Nabasali smo si torej nahrbtnike, se oskrbeli s potnimi listi in šilingi — ti nas niso posebno težili — ter se 20. julija 1930. zjutraj odpeljali z brzim na Koroško.

Bilo nas je troje: Ivo, opremljen z barometrom, se je zavezal, da bo skrbel za lepo vreme; amateur-fotograf Čiv (to je tudi Ivo, samo po našem izgovoru); in kot tretji jaz, ki sem se odlikoval po najlažjem nahrbtniku; četrti, Francè, pa je dejal, da nas morda počaka v Matrei-u, odkoder gremo skupaj na Groß Venediger.

Odpeljali smo se v dežju, a kmalu je posijalo solnce, ki nas je spremljalo prav do Mallnitztza, kamor smo dospeli ob dveh popoldne po krasni in prijetni vožnji. Izstopili smo in jo hitro ubrali skozi vas, udobno letovišče, da pridemo čimprej v gorsko samoto, in da še ta dan dospemo v Hagener Hütte (2450 m) na prelazu Nassfelder Tauern, preko katerega drži zložna pot v Bad Gastein. Nebo se je začelo sumljivo prepregati z oblaki, gnal jih je močan zapadnik in solnce se je hitro skrilo. Žurili smo se, da pridemo še pred dežjem v kočo. Naglo smo se dvigali proti Jamnikovi planini: slovenska imena smo srečavali na vsej turi — in smo prišli v kočo v štirih urah. Gosta megla, ki se je spuščala vedno nižje, ni obetala za naslednji dan nič dobrega.

V koči, lepi, enonadstropni zgradbi — so se poslednji turisti odpravljali v dolino; kmalu smo ostali sami. Večer smo prebili v veseljem razpoloženju v družbi mlade oskrbnice, brumnega koroškega »dirndl«-a. Ko naslednje jutro pogledamo skozi okno, kaj ugledamo? Nič. To se pravi gosto meglo. Černo smo se dvignili in šli zajtrkovat, po zajtrku pa smo se napotili po višinski poti (Höhenberg), ki vodi skoraj vedno v isti višini čez Feldseescharte (2650 m) proti Duisburgerhütte. Hoja je bila enolična, videli nismo nikamor. Že naše planine ne kažejo v megli nič kaj prijaznega lica. Visoke Ture pa so s svojimi temnimi škrljavčevimi skalami naravnost mračne. Po 3½urni

hoji smo dospeli do Duisburger Hütte (2600 m), ponosnega planinskega doma, kakor ga je mogla postaviti le dobro situirana sekcija D. Ö. A. V. Nismo pa vstopili, ampak tik za kočo pri studencu smo se utaborili in se okrepčali z lastnim provijantom.

Odtod pa dalje proti Sonnblicku. Številne skupine turistov, ki so bile pred nami odrinile, so nam pustile v snegu dobro vidne sledove, kljub megli. Kmalu za kočo smo prekoračili ledenik Wurtenkees, nato smo se preko strmega melišča dvignili na zasněženo sedlo Niedere Scharte (2700 m). »V dobri uri smo na vrhu,« rečem tovarišema potem, ko je bil Ivo ugotovil višino. »Le ne prehitro,« se oglasi Čiv; »tisti-le greben na tvoji levici, ki ga tako poželjivo ogleduješ, prav gotovo ne vodi na Sonnblick. Zemljevid pravi, da moramo lepo v isti smeri dalje, kakor smo hodili doslej; najbrž bo treba celo malo navzdol.« In res! Zemljevid nas je prepričal, da vodi lepo markirani greben na — Alteck. Morali smo kakih 150 m navzdol na Ochsenkaarkees, ki leži ves na salzburški strani. Ko prečkamo ledenik, se megla naenkrat dvigne, ledenik se zablesti v najlepših barvah in tudi nekaj bližnjih vrhov nam pokaže svoje bele glave. Že hoče Čiv ujeti krasni pogled na ploščo, kar se pripodi odnekod nevoščljiva megla ter zakrije vso to krasoto. Edinole dolino Rauris, globoko pod nami, je še obsevalo solnce.

Nevoljni nadaljujemo svojo pot. Steza se jame onkraj ledenika strmo vzpenjati po skalovju navzgor proti mali Rojacher Hütte (2675) m, kjer se združi naša pot z ono, ki vodi v Rauris. Pri koči smo dohтели skupino, ki je hodila pred nami; vodil jo je sam oskrbnik planinskega doma na Sonnblicku. Odtod se v dobri uri dvigneš na vrh po ostrem, deloma izpostavljenem grebenu; na levi se razprostira ledenik, na desni pa je gora popolnoma odsekana in tvori skoraj navpično steno. Na tem grebenu nam je bilo prekoračiti višino 3000 m. Vedel sem, da Čiv še ni bil nikdar tako visoko; zato rečem Ivotu, naj pobara svoj barometer, češ, nam bo vsaj višino povedal, če že ne zna vplivati na vreme. Manjkalo je še 100 metrov in tako je moral Ivo neprenehoma gledati na barometer, dokler nismo dosegli višine 3000 m. Tedaj pa je krepak potegljaj za uho opomnil Čiva, naj si bo svest, kje in kdaj je prvikrat obvladal take višave.

Na vrhu Sonnblicka kraljujoče zavetišče Zittelhaus (3103 m), z znamenitim observatorijem, je bilo polno turistov; komaj smo se stisnili za neko mizo. Družba okoli nas je bila kaj pestra, slišati je bilo menda vsa nemška narečja. Čudili pa smo se, da so bili stari ljudje, med njimi prav zajetne matrone, v večini, saj je hoja na S. vendarle dokaj naporna. Vreme nas je imelo ta večer pošteno za norca. Večkrat so se megle hipoma razdelile in prikazala se je krpa modrega neba ali celo kak vršac; ko bi trenil, je bila obednica praz-

na, tudi Čiv je nesel svojo kamero na izprehod; nismo še bili prav zunaj in komaj so dame odprle usta za navdušeni »aaah«, že ni bilo ničesar več videti. To se je ponovilo večkrat. »Ein Regiefehler«, je pripomnil nekdo in prav je imel; zakaj na vrhu S., kjer imajo lastno električno centralo, telegraf in telefon in še toliko drugih tehničnih pridobitev, bi ne bilo čudno, če bi tudi vreme in razgled bila odvisna od boljše ali slabše režije.

Kakor že prejšnjo noč v Hagener Hütte, smo imeli tudi tu kot člani SPD olajšave pri prenočnini. Kaj pa smo plačali s prenočnino? Spalnica nabito polna, tako da sta po dva ležala na eni žimnici; lé jaz sem imel posebno srečo: ležal sem namreč — na dveh. Za me izreden položaj. Sam res nisem spal, tem intenzivneje pa poleg mene ležeči Dunajčan, ki je vso noč gonil spalno žago. Čuli so se medklici: »Kusch«, »Hol' dich...«, »Hudič« in še mnogo drugih, ne da bi se vztrajni žagar menil za nje.

Jutranja zarja nam je prinesla odrešenje. Poskakali smo z ležišča, se naglo oblekli in pohiteli ven, da se naučijemo razgleda. Kdo bi se menil za strupeni mraz in za burjo, ki je prav nemilo tulila okrog vogla! Čiv je s svojim aparatom streljal na vse strani, da se maščuje nad gorsko naravo, ki ga je včeraj ukanila za toliko slik. Žrtev pri tem streljanju sem bil pa jaz: zakaj po načelu delitve dela mi je bila za vso turo pripadla naloga, da postavljam stativ in ga spet lepo zložim. Lepo je bilo videti poedine vrhove, ki so kakor otoki štrleli iz meglenega morja: na vzhodu Hochalmspitze, na jugu vitki stolpi Dolomitov, na severu široki beli hrbet Sonnblickovega soseda Hohe-naara — nanj se še povrnemo — na zapadu pa se je za kratek čas izkopal iz oblakov sam »ata« Glockner, ki smo mu napovedali skorajšen obisk.

Ko sem zložil stativ, smo plačali in zapustili gostoljubni Zittelhaus, kjer smo preživeli tako krasno noč. Sklenili smo, da moramo priti do večera najmanj do Glocknerhausa. Zato smo pohiteli preko položnega Fleisskees-a nizdol do jezera Zirmsee (2500 m), stisnjene-ga med gole stene; temna barva njegovih valov navdaja človeka z nekako grozo, zlasti če plešejo nad njim megle svoj pošastni ples. Kakô vse drugače ljubka so naša Triglavska jezera! Spet so se pripodile megle in začel je pihati jug, sploh je vse kazalo, da bomo še isti dan mokri; in smo tudi res bili. Pospešili smo svoje korake in se naglo spustili v dolino Kl. Fleisstal; spotoma smo občudovali krasne slapove in kaskade, ki jih tvori odtok Zirmskega jezera. Po triurni hoji smo zagledali pred seboj gorski zvonik cerkve pri Sv. Krvi (Heiligenblut). Dostop na Sonnblick je s te strani izredno lahek; zato je razumljivo, da se ga lotijo tudi starejši ljudje.

Zavili smo v staro turistovsko gostilno Schober. To je menda še edini »Gasthaus«, vse drugo že nosi ime »Hôtel« ali kakor je sedaj

moderno: »Großgasthof«. Naglo smo se umili in preoblekli, nato pa šli na »promenado«. Heiligenblut namreč že dolgo ni več idilična gorska vasica, kakor jo kažejo starejše slike. Lepi hoteli in trgovine, v katerih se lahko turist popolnoma opremi, povaljane ceste, avtomobili in elektrika, to je zdaj Heiligenblut. Že itak ogromni tujski promet se bo še silneje razmahnil, ko bo »Glocknerstrasse« podaljšana preko Pfandscharte na Salzburško. Stari Heiligenblut pa se je zatekel doli v okrilje častitljive gotske cerkve, ki smo si jo tudi ogledali. Po obedu smo še malo posedeli v gostilni, a kmalu je bilo treba misliti na Großglockner.

Groß-Glockner (3798 m).

Strumno smo odkorakali po gladki cesti, ki vodi v nešteti serpentinah do hotela Glocknerhaus (2143 m) na spodnjem koncu Pasterze. Da se ognemo avtomobilom in si skrajšamo pot, smo izkoristili vsako bližnjico. Treba pa je bilo res hiteti; zdelo se je, da se vsak hip ulije dež. Bili smo že precej visoko, kar se Ivo oglasi: »Saj ni treba tako dirjati! Dežja ne bo, ko gre barometer tako na boljše.« Ni še dobro izgovoril, pa potegne vihra in vlije se na nas ploha. K sreči ugledamo v bližini odprt senik; tam sklenemo počakati, da se razvedri; nato pa smo vprizorili pravo dirko in smo prestopili prag Glocknerhaus-a, ko se je znova ulilo.

Lilo je ves večer in vso noč. Da bi šli v takem dalje, ni bilo misliti; zato smo si na razne načine krajšali čas. Pri plačevanju prenočnine se mi je pripetilo nekaj prav zabavnega. Ponosno pomolim sobarici izkaznico SPD, češ, ali bo kaj olajšave. Vzame jo in jo z zanimanjem ogleduje; nato pa dé, hoteč menda pokazati svoje znanje geografije: »A, Sie sind aus Friaul.« Poučim jo, da se moti. Rekla ni nič. Olajšavo smo pa le dobili.

Naslednje jutro smo se v megli, ki jo je zdaj pa zdaj pretrgal močan zapadnik, odpravili proti hotelu Franz Josefs-Haus (2422 m), ki leži uro hoda višje.

Tam se nismo nič ustavili, ampak smo hoteli kar čez Pasterzo in dalje proti Erzherzog Johann-Hütte na Adlersruhe. Toda dež in megla sta nas zadrževala. Ko pa se je megleni zastor za hip pretrgal in so solnčni žarki posijali na Pasterzo, jo korajžno urežemo preko Pasterze. Ker ima ledenik na tem mestu prav neznatne razpoke, je hoja brez nevarnosti. Na sredi ledenika nas zajame gosta megla. Kaj pa sedaj? Če izgubimo smer in ne najdemo poti na oni strani? Sklenemo malo počakati. Res se kmalu izmota iz megle družba, ki je imela vodnika, in tako smo nadaljevali pot. Srečno smo našli nadelano pot, ki vodi strmo po skalovju navzgor. Dospeli smo do ledenika Glocknerkarkees, preko katerega se dvigneš na greben. Navezali smo se na vrv in si

pritrldili dereze; številne razpoke in precejšnja strmina zahtevajo, da si previden. Sprva je šlo bolj počasi, dokler se nisva Čiv in jaz naučila ravnati z vrvjo. Ivo, ki je bil že na Matterhornu in je oblezel vse ledenike okoli njega, je bil najin učitelj. Višje gori prenehajo razpoke in lepo izhojena gaz vodi na greben.

(Konec prih.)

Kotiček

Maks Iglič:

Skale so se ogrele.

Grebeni nad Logarsko dolino rasejo v sinje rdeči pas svetlobe, ki se proži v jutranje nebo. V dolini mirno leži leniva, presojna megla, prislonjena ob strme rebri. Vrhovi dreves so vidni v njej in streha Logarjeve domačije. Stene se svetlé in svežost diha iz skal.

Obstanem v mrzlem kotlu med stenami Turske gore. Trda svetloba odseva nad snegom, na katerem stojim. Čakam, da se bo solnce razžarilo v mele pod stenami. Drzne so s svojimi režečimi sencami in prevešenimi robovi. Moč in rezkost sta v njih. Solnce je prišlo póme. Sije mi pod trepalnice, ki spletajo mrežo mavričnih barv. Naslonim glavo ob skalo in presojam steno do robov. Navpična je ter se vtaplja v nebo. Jasno zaudarja med stenami kamen. Položim roko na skalo in splezam v sklad. V sinjino so se odele gore.

Stena blesti in me mami. Skala in jaz drug ob drugem. Gibanje je v meni in v solncu. S solncem rase moja moč. Žge luč in ž njo rase moja smelost. Iz globin se pnó oblaki, spremljajoč me v višino. Kakor hrepenenje po nečem tam na vrhu, v razpaljenem, žgočem, trepetajočem zraku. Verujem v svojo moč in hrepenenje. Iščem prehodov med stolpi, lahкими in varljivimi. Dvignem se čez rob grebena. Váme zazija hlad iz prepada. Dobro mi dé; jasneje vidim in lažje mislim. V ostrem grebenu se vrste kamenite, bele roke, povzdignjene k solncu. Nad njimi se boči v opoldanskem zraku navpična stena, zasenčena in mrka. Preko nje moram na vrh. Zavriskam. Do dna globine se razprši glas. Slaboten vrisk se zadene ob greben. Ljudje so pod steno. Sivost globine in senca mi jih zastirata. Z grebena se spustim v steno. Skozi ozko zajedo, ki se prelamlja pod vrhom, se približujem robu stene. Polovico telesa obseva nizko popoldansko solnce. Nad seboj čutim umikajoči se strah. Počasi in previdno obstane na vsako ped razdalje, se useda na skale in kljubuje. Priplezam do konca zajede, tam, kjer se še veter boji v praznino nad temačnim prepadom.

Pod črnimi previsi je treba v sosedno špranjo, ki se zajeda pod vrh. Do nje je korak razdalje, pa se zdi, da je ta korak iz življenja v smrt ali v življenje. Zagrebejo se prsti v skalo, sunkovito poženem telo; z nogami obvisim v praznino. Vse se umiri in potihne. Ni več časa zame. Osveljene skale obledijo, groza se mi obeša na noge. Začutim strahoto praznine in težo telesa. Nujnost padanja rase v prste. Do besnosti zagrebljeni prsti se prično razpirati. V ušesih mi poje zvok padajočega kamenja v solnčnem jutru. Oči se mi kalé v pričakovanju udarca za onstranstvo. Vsa duša zaječi po Bogu. Strah mi je zatisnil oči in z vročično roko mi zažema možgane. Tod se srečujeta življenje in smrt.

Z nogo se mi posreči ujeti oporo. Na tesno se prižmem ob skalo, divje mi utriplje srce. Polagoma se umirim. Pod steno je zagnila dolga senca samotne macesne; kakor da sem se prebudil iz sanj. Splezam z zajedo in skozi njo proti vrhu. Trma in onemoglost se borita v meni. Trudno se mi bliža vrh. Veter pripodi nasproti ožarjeno meglo čez rob. Hrepenenje je v njej. Premcrim z roko

preko vrhovnih skal in se vzravnam na robu. Nekje v globini je zatulil premagani strah.

Sproščen, lahek in čist sem, da bi se vzdignil v nebo.

Na vzhodu zgorevajo vrhovi v jeklenem nebu. Trepetanje večerne svetlobe in ugaslih zarij se preliva v vijoličasto globino dolin. Vrhovi strme v tišino. Bližnje gore so že zamolkle pod sivimi oblaki. V daljavi žare presojni, komaj vidni grebeni v toliki luči, da jih ne morem ločiti od neba. Nebo in zemlja sta utonila v luči. Zagnanost gibanja ponehuje v meni. Misli ugašajo v duši. Tonem med skalami.

Veter sikne ob nogah ter odrine meglo v prepad. Skozi razpoke oblakov se vajo zvezdice v tihotno noč. Za Konjem vstaja mesec. Na Malih Podéh se srebrna megla. Noč se pogovarja s skalami. Odhitim z vrha...

S pastirjem sediva v bajti pri ognju. Dim se žari med debli macesnov. Včasih spleza vetre po deblu in pomaje vršiček ter veje. Skrivnosti plavajo pod vrhovi, tam, kjer se prelivajo sence v svetlobo in prepadi v vrhove. Pripovedujem, kje sem bil.

»V Turski! Pred leti je tam nekdo končal. Razbitega smo prinesli iz stene. Veš, pa on nazaj hodi!«

»Eja, kako to?«

»V noči je prišla nevihta. V nebesih so orglali, gore so pele. Strele so križale skale, toča je škropila stene. Kamenje je ropotalo pod bajto. Čisto narahlo je počilo po šipi v linici. V bliskju ga zagledam. Lej ga: váme zija! Trd in siv obraz, oči pa ko skala v solncu. Blisk ga je zopet vzel. Zgrabilo me je za grlo. Še drugi dan sem bil bolan. Sam ne vem, zakaj. Saj nisem imel nič ž njim skupaj. Je pa tako, da mu je bilo pretesno v steni, pa je prišel do ljudi. V takih nočeh še zmeraj nazaj hodi. Pa samo do bajte.«

»Misliš!« Nočem mu ugovarjati.

Vročje in zatoхло je v bajti. Vlažnost lega po okajeno dišečih tramovih. Vsedeva se na klop pred pragom. Živina zvonklja v staji. Mesečina, srebrna misel, veje preko gora. Planinska noč je zunaj, od vrha neba do planin in do dna dolin. Noč skrivnosti polna, zajeta med skalami.

Lepe so skale, trpke in bridke. Močne, žive in gorke.

Obzor in društvene vesti

† Fran Šavnik. Dne 4. maja t. l. je umrl v 54. letu starosti po vsej Gorenjski znani lekarnar Mr. Ph. Fran Šavnik. Preminil je mož kremen, vzor jeklenega značaja, ki ni nikoli klonil pred nikomur, vedno zvest svojim čistim idealom. Pogrešali ga bodo vsi — dijak, gospod, delavec; pogrešala ga bodo vsa naša humanitarna društva, posebno pa Kranjska podružnica SPD, katere dolgoletni agilni član in voditelj je bil pokojni.

Rojen je bil leta 1877. kot sin znane Šavnikove narodne družine iz Kranja in je študiral, kakor njegov oče, farmacijo in promoviral za mr. ph. na Dunaju leta 1898.; nato je vstopil v očetovo lekarno, ki jo je po njegovi smrti vodil z vso vestnostjo in darežljivostjo bolnikom. V strokovnih krogih je bil znan kot izvrsten farmacevt in je požrtvovalno zastopal stanovske interese kot odbornik v gremiju lekarnarjev. Doma v Kranju se je že od početka udeleževal v vseh narodnih društvih in je, kot odbornik mnogih, veliko pripomogel k nacionalnemu podvigu mesta.



† Fran Šavnik.

Vse svoje sile pa je posvetil zlasti domači podružnici SPD. Nad 30 let je bil v odboru, zadnji decenij pa je bil njen načelnik. Veliko je delo, ki ga je opravil pokojni, saj se je pod njegovim vodstvom dvignila Prešernova kočja vrh Stola do sedanje ponosne stavbe. Temeljito se je prenovila tudi Valvazorjeva kočja. V zadnjem času pa je vse svoje sile posvetil postavitvi nove kočje v kraljestvu Storžiča; žal, da ni dočakal uresničenja tega načrta. Kot idealen ljubitelj prirode je zlasti prva desetletja ves svoj prosti čas porabil za izlete v hribe in planine; skoro ni pota v Karavankah in Jul. Alpah, ki bi ga ne bil premeril.

Za premnoge zasluge ga je podružnica že pred leti imenovala za častnega člana; na žalni seji pa, ki se je vršila na dan smrti, se je sklenilo, da se bo v počastitev njegovega spomina imenovala nova kočja na Storžiču »Šavnikova kočja«.

a v Valvazorjevi kočji pod Stolom se mu bo vzdala spominska plošča.

Ohranimo ga v trajnem planinskem spominu!

Miroslav Zor: Week-end, Tehnika življenja v prirodi. — Založila Kleinmayr in Bamberg, Ljubljana. 74 strani. Cena kartonirani knjigi je Din 30'—, s poštnino Din 32'—. Zakaj je šel pisatelj po naslov na Angleško, ne vem. Mislim, da bi tudi doma lahko našel skromno besedo, ki bi vsaj toliko označila vsebino knjige kakor ponosna tujka. Toda, to je malenkost; saj je v novejšem času navada, da se v slovenščino vtikajo razni — umestni in neumestni — tuji izrazi iz severa, juga, vzhoda in zahoda. Prenesli bomo tudi »Week-end«, tem lažje, ker je knjižica res dobra.

Po pojasnitvi angleškega naslova si pisatelj (po pravici) najprej nekoliko privošči »izletnike in prijatelje prirode«, tiste, ki hodijo uživati čar proste narave po gostilnah. Nato pa govori o raznih načinih pametnega življenja na prostem. Ko je vnel bralca za izlete, potovanja in taborenje, mu daje nasvete, kako naj ravna, da bo imel od tega res užitek in korist. Največ prostora zavzemajo navodila za taborenje; zato bo njegova knjižica prav dobro došla vsem, ki se oddihujejo rajši pod platneno streho nego v udobnem hotelu. Pisatelj je na podlagi lastne bogate izkušnje mislil prav na vse; pozabil ni niti jedilnega lista.

Z največjim zanimanjem sem pa bral o »pečatih kulture«. Za to poglavje moramo biti v dobi, ko se dobe med sportnimi in prijatelji proste narave ljudje, ki vlamljajo v kočje, kurijo z lesom, ki ga je bil lastnik pripravil za streho, in puščajo povsod, kamor pridejo, sledove svoje »kulture«, zelo hvaležni. Da bi le novodobni Vandali pazljivo prebrali dotično poglavje in se po njem ravnali!

Dasí je velik del knjige namenjen v prvi vrsti za tabornike, bo knjižica koristila tudi planincu, ker bo našel v nji vse kratko in jedrnato, kar mu je treba vedeti, da mu niso ture v jezo in škodo, marveč v veselje in korist. — Knjižico priporočamo vsem, katerim je namenjena.

—r

Planinska organizacija med Nemci. Na glavni skupščini Nemškega in Avstrijskega planinskega društva (D. Ö. A. V.), ki se je vršila leta 1930. v Breisgauškem Freiburgu, so ustvarili »enoletno alpsko fronto« s tem, da sta se D. Ö. A. V.-u pridružila kot strnjeni sekciji Avstr. Turist. klub (Ö. T. K.) s 56 kočami in 35.000 člani v 37 odsekih in Avstr. Gebirgsverein (Ö. G. V.) s 27 kočami in 25.000 člani. Tako je štela najmočnejša nemška planinska organizacija v začetku leta 1931. okrog 245.000 članov v 441 sekcijah, 109 smučarskih oddelkov, okrog 400 planinskih koč ter 100 zimskih (smučarskih) zavetišč. Dalje ima D. Ö. A. V. 212 reševalnih in 1233 prijavnih postaj, v Monakovem kot središču nemškega alpinizma ima osrednjo knjižnico, ki šteje nad 50.000 zvezkov, ter upravlja svoj lepo urejeni Alpski muzej. Med Nemci je izrazita težnja po osredotočitvi vsega planinstva, kar se kaže v dejstvu, da so se strnila v enotno organizacijo kar tri najmočnejša društva, ki so bila v prejšnji dobi večkrat v hudih medsebojnih sporih. Izven D. Ö. A. V. deluje socialnodemokratsko usmerjena organizacija »Die Naturfreunde«, ki šteje nad 3000 krajevnih skupin in okoli 150.000 članov. — Če se morejo v mnogomilijonskem narodu ljubitelji planinstva združiti v enotni združbi, kako neumestna bi bila šele pri našem milijončku sredobežna namera, ki se včasih pojavlja!

Redni osrednji občni zbor. (Konec.)

Gosp. dr. M r a k graja, da niso oskrbniki in oskrbnice koč poučeni o tem, katerih drugih planinskih društev člani uživajo v naših kočah predpravice, odnosno ne uživajo takih recipročnih pravic.

Predsednik pojasni zadevo s tem, da je Osrednji Odbor v živahnih pogajanjih z raznimi planinskimi društvi radi tega predmeta, pogajanja pa še niso zaključena, a bodo gotovo pred začetkom poletne sezone obveščeni vsi oskrbniki in oskrbnice točno o stanju medsebojnosti. Toliko je zdaj gotovo, da se bo skrčilo število nemških planinskih društev, ki so dozdej v velikem številu uživala pri nas društvene ugodnosti.

G. ravn. M a z i se pritožuje, češ, da nimajo člani SPD posebnih ugodnosti v drugih slovanskih državah; v Tatrah in v Strbskem Plesu n. pr., kjer je bil on pred dvema letoma, so imeli planinci iz Poljske v zavetiščih 33% popust, on iz Jugoslavije se je moral boriti za prenočišče.

G. Hrovatin pojasni temu nasproti, da se dela v Asocijaciji mnogo na ureditvi odnošajev med vsemi slovanskimi narodi, ki so v Asocijaciji, in da se bodo pravice medsebojno podeljevale v enaki meri. Vendar — poudarja g. Hrovatin — smo še daleč od tega; saj še v lastni državi nimamo na železnicah kot člani SPD nobenih ugodnosti; radi tega moramo najprej doma poskrbeti za svoje pravice, potem bomo šele gledali, da iste pridobimo tudi na Češkem in Poljskem.

Knjigovodja g. J o ž e C e s a r poda natančen pregled gospodarstva v preteklem letu, priobči račun izgube in dobička za leto 1930., bilanco za leto 1930. in proračun društva za leto 1931. V proračunu je med izdatki večja točka za zgradbo in ureditev okrepevalnice pod slapom Savice.

Nato še poroča knjigovodja v splošnem, da je preteklo leto bilo leto stavbnih del in adaptacij ter oprem, odnosno izpopolnitev v opremljenih planinskih postojank. Večja dela so se napravila, in sicer: v Aleksandrovem Domu skupno ležišče v podstrešju, ledenica v Aljaževem Domu, omet in poslikanje sob v hotelu Zlatorog, zunanja stena na Orožnovi koči, pleskanje in naprava skupnega ležišča na Kredarici itd. Največja dela pa so se napravila na Staničevi koči, ki so sama stala preko 65.000 Din. — Nabavilo se je tudi razmeroma zelo mnogo inventarja. Manjših popravil je bilo mnogo, in sicer domala na vseh Domovih. Obisk koč je bil v preteklem letu neprimerno manjši nego v prejšnjih letih; radi

tega so tudi finančni rezultati iz zadnjega leta prav znatno slabši. Krive so temu razne okolnosti, v prvi vrsti morda nenavadno slabo vreme v glavnih poletnih mesecih 1930., slaba železniška zveza (zlasti od Jesenic dalje), nobenih olajšav na železnicah, splošna gospodarska kriza. Zlasti v Julijskih Alpah so silno padli dohodki koč, v Karavankah so ostali dohodki približno isti, v Kamniških planinah pa jih je bilo nekaj več nego v prejšnjem letu.

G. ravn. Emerik Ferline kot preglednik poda svoje in preglednika Frana Lenarčiča poročilo. Oba preglednika izjavljata, da sta našla vse knjige in priloge v najlepšem redu. Na njun predlog se podeli odboru absolutorij.

G. dr. Mrak se sklicuje na določbo § 15. e) društvenih pravil in predlaga, naj občni zbor določi višji prispevek, ki ga naj plačujejo podružnice za svoje člane Osrednji društveni upravi, in sicer po 7 Din od člana. — G. dr. Mrak predlaga v drugi vrsti, ako pa bi današnji občni zbor ne mogel ali ne hotel o tem povisšanju sklepati, naj se ta njegov predlog postavi kot posebna točka dnevnega reda na prvem izrednem občnem zboru Osrednjega društva, ki se bo vršil.

Predsednik dr. Tomiňšek pojasni na to, da je gotovo nesoglasje v društvenih pravilih, na vsak način pa da veleva § 38. c) pravil, da more edinole skupščina določiti znova višino zadevnih prispevkov. Nadalje izjavi, da vzame predlog g. dr. Mraka v vednost in ga bo dal na glasovanje na prihodnji skupščini v smislu § 38. c) društvenih pravil.

G. Lazar Stanko meni, da je proračunska postavka za zgradbo paviljona pri Savici (130.000 Din) na vsak način previsoka. — G. Hrovatin izvaja na to, da je ta paviljon nujno potreben; tamkaj je poleti velik naval izletnikov in bo društvo imelo prav gotovo iz tega paviljona znatnih dohodkov. — Predsednik dr. Tomiňšek k temu pripominja, da moramo biti pospeševalci tujskega prometa v naši banovini; mi moramo gostom, ki prihajajo v naše kraje, nuditi udobnosti po vseh svojih močeh; če nam pa naše naprave pri tem še prinašajo dobičkov, so na vsak način docela umestne. Ravno pri Savici se čuti živa potreba po primernem okrepčevališču, radi tega — tako zaključuje predsednik — ni treba imeti skepse radi te točke proračuna. — G. Hrovatin pojasnjuje nadalje k tej točki, da so se vlekla pogajanja radi paviljona dolgo časa; končno je minister za šume in rude pristal na to, da dobi odrejeni prostor SPD v najem za dobo 25 let, proti letni najemnini 200 Din. Iz društva se je interveniralo tudi radi lesa za zgradbo paviljona; toliko smo dosegli, da nam je obljubila šumska uprava les po lastni ceni in povrh še 50% popusta. Veliko se je zanimal in mnogo zaslug na tej stvari ima g. minister ing. Dušan Sernec; zato predlaga g. Hrovatin, da se pošlje ministru brzojavni pozdrav. Nadalje predlaga, naj se enako pozdravi z brzojavko minister trgovine in industrije g. Demetrovič, ki ga je obenem prositi, naj se naše peticije za polovično vožnjo na železnicah čimprej rešijo ugodno. Predlog se sprejme soglasno. — G. Lorgor pozdravlja imenitno idejo zgradbe paviljona pri Savici, ki bo donasal gotovo lep vir dohodkov. Meni pa, da bi se morala zaključiti najemna pogodba že v začetku za daljšo dobo.

G. dr. Mrak vpraša, kaj je s fondom, ki je bil določen na lanskem občnem zboru za alpinistično-kulturne namene. — Predsednik pojasni, da se ni tak fond nikakor ustanovil na lanskem občnem zboru, da so pa predvideni izdatki za kulturne namene v ožjem smislu besede pod točko 4. izdatkov v danes predloženem proračunu (nabava albumov, serij, zemljevidov in slik ter knjig za knjižnico). Kar se pa tiče izdajanja specialnih kart (zemljevidov), poudarja predsednik, se ne moremo spuščati v podrobnosti tega problema, ker za takšno izdajanje še prav daleč ne sežejo društvene finance. — G. dr. Mrak ponavlja svoja izvajanja in stavi predlog, naj se ustanovi in dotira fond za letopis SPD. Ko pojasni knjigovodja Cesar, da se ni mogla poleg 4. točke v izdatkih pro-

računa še posebej odpreti rubrika za izdatke za letopis, pade soglasno predlog g. dr. Mraka.

G. dr. Vovk ugotavlja, da se ne člani, ne druge osebe ne zanimajo niti za te kulturne ustanove, ki jih zdaj premore SPD. Tako ima Osrednji Odbor prav lepo knjižnico, za katere povečanje so se ravno v preteklem letu izdale zelo visoke vsote; vendar je moči le z obžalovanjem ugotoviti, da se komaj kdaj in morda samo pozimi izgubi kak dijak v društveno knjižnico, dasi ima vrhu vsega še prav lepe prostore.

Predsednik dá na glasovanje sprejetje proračuna; proračun za leto 1931. se sprejme soglasno.

Predsednik predlaga k že prej omenjenima brzojavkama, naj se pošlje v prvi vrsti brzojavna poklonitev Nj. Vel. kralju Aleksandru I. ter brzojavna zahvala g. ministru Sernecu in ministru saobračaja ing. Radi-vojeviću. Predlog se sprejme z navdušenjem in se takoj stilizirajo vse brzojavke.

Pod točko dnevnega reda: »Samostojni predlogi« stavi g. predsednik dr. Tomišek predlog, da se imenuje prof. Ferdo Seidl iz Novega Mesta za častnega člana SPD. G. predsednik izvaja, da je znanstveno delo avtorja znamenitih spisov o Kamniških Alpah, o rastlinstvu naših Alp, o Zlatenski ploči v Julijskih Alpah tako pomembno in važno, da smo na tega svojega rojaka, vnetega planinca in člana društva, lahko jako ponosni. Rojen dne 10. marca 1856 slavil je g. prof. Seidl pred kratkim svojo 75letnico in k tej proslavi naj se pridruži tudi SPD, ki mu naj podeli najvišje odlikovanje, ki ga more podeliti.

Predlog g. predsednika se sprejme soglasno z viharnim odobravanjem.

Sledi nato kratka diskusija radi sveta, kjer je stala prej Hausenbichlerjeva kočica na Mrzlici. Trboveljska podružnica je prevzela od Savinjske podružnice Hausenbichlerjevo kočico ter jo bo nanovo zgradila. Svet je v zemljiški knjigi vpisan kot last SPD. Trboveljska podružnica prosi, da naj Osrednji občni zbor dovolj prepise tega sveta na ime podružnice.

G. Anton Flegar podpira in utemeljuje prošnjo Trboveljske podružnice. Po pojasnilih predsednika se prošnja ugodi.

Občni zbor se zaključi ob 11'15 uri.

Občni zbor Trboveljske podružnice. Dne 11. marca t. l. smo se Trboveljski planinci zbrali v Sokolskem domu, da slišimo o uspehih preteklega leta in se porazgovorimo o delu v nastopnem letu.

Načelnik g. Anton Beg je toplo pozdravil vse in v bodrih besedah orisal društveno kretanje v letu 1930. Poudarjal je idejno plat planinstva, veliki pomen takega društva v kulturno-uzgojnem, zdravstvenem in narodnem oziru ravno za Trbovlje. In vendar ne uživa društvo one podpore merodajnih krajevnih činiteljev, kakor bi jo zaslužilo.

Zanimivo in izčrpno so poročali še tajnik g. Kostanjšek, načelnik gradbenega odseka g. Hauck, vodja smuškega odseka g. Plevčak ter tombolskega in veseličnega odseka g. Toman. Vsi odseki izkazujejo presenetljive uspehe. —

Najaktualnejše je bilo gradbeno poročilo; saj je podružnica v svojem triletnem obstoju že pričela z gradnjo nove kočice na Mrzlici. Kupljen je obsežen kompleks sveta z obema vrhovoma; sklenjena je bila pogodba s stavbenikom g. Čmakom iz Savinjske doline in dozidani so že temelji s kletjo ter cisterno. V letošnji jeseni bo kočica dograjena in najbrže tudi otvorena. Koliko skrbi, dela in truda je bilo treba dosedaj, presodi le, kdor se je pri tem aktivno udeleževal.

Društvo je priredilo, da okrepi društvene finance, v avgustu preteklega leta veliko tombolo, v letošnjem predpustu pa planinski sejem.

Smuški odsek, ki šteje okoli 60 aktivnih članov, je izvedel v februarju prvo propagandno tekmo na 9 km dolgi, težki progi. Zanimanje za smušstvo se rapidno dviga. Staro in mlado orje v zimi naše zveržene bregove od jutra do mraka, da komaj še najdeš košček deviškega snega. —

Poset okoliških vrhov je bil v preteklem letu rekorden. Marsikatero nedeljo je kar gomazelo planincev po solčnih rebrih Mrzlice, Sv. Planine in Kuma. Borna naša kočica na Mrzlici največkrat ni mogla sprejeti pod preperelo streho teh množic — čeprav gre veliko skromnih v takle hlevček! Večje in manjše družbe so zamaknjene križarile po visokih planinah in so se vračale žalostne v našo razrito grapo — prehitro so potekli oni nepozabni dnevi v gorskem kraljestvu. Celo mali Milan je drugikrat premagal Triglavski vrh in korenjaško brani ta naš mladinski rekord. — Da smo obnovili potrebne markacije v našem okolišu, to se razume.

Pri volitvah za prihodnje troletje je bil izvoljen za načelnika ponovno gosp. A. Beg, v ostali odbor pa gg.: Hauck, Kostanjšek, Radej, Kralj, Letnik, Zavrl, Flegar, Močivnikar, Toman, Šetinc, Mencinger, Plevčak, Požun in Horvat. — Planinski idealizem in žilava vztrajnost teh mož nam je porok, da bomo v letošnjem letu srečno doromali v novi Dom na Mrzlici.

Oběni zbor Savinjske podružnice SPD v Celju. (Konec.)

Celjsko kočo ima podružnica pogodbeno v najemu za 10 let od mesine občine Celjske. Pogodba poteče letos in jo bo treba obnoviti. S to kočo ima odbor največ težkoč. Z dosedanjimi oskrbniki je imela podružnica težave, s sedanjim oskrbnikom g. Doplikarjem pa je v polni meri zadovoljna. Koča je štela v letu 1929. le 1.472 vpisanih obiskovalcev, v letu 1930. pa 1.688, torej 216 več! Poset pa je mnogo večji, kakor ga pokaže število vpisanih gostov. Koča je naša najbližja postojanka za smučarje. Pozimi ima več posetnikov kakor poleti.

Druga smučarska postojanka je Mozirska kočica. Stara stavba je za večji promet tudi premajhna, posebno pozimi. Ta kočica ima pozimi več dohodkov kakor poleti. Kočica bi morala biti v času, ko je dovolj snega na Mozirskih planinah, oskrbovana. V letu 1929. je bilo vpisanih 274 obiskovalcev, v letu 1930. pa samo 242. Tudi posetniki te kočice se ne vpisujejo v spominsko knjigo. Zato ni nikdar mogoče ugotoviti resničnega stanja poseta. Mozirski odsek je postavil tik stare kočice še novo poslopje, namenjeno predvsem zimskim sportnikom; ta kočica pa je za prenočevanje v zimi neprimerna in premrzla.

Kocbekov Dom na Korošici je tretja smučarska postojanka. Dostop do te kočice je pozimi težavnejši nego do vsake druge. Do letos so jo posečali le v bolj omejenem številu Celjani in nekaj Ljubljancev. Stara stavba je bila premajhna za tako velik zimski in poletni obisk. Zato je odbor sklenil postaviti večjo stavbo s prizidkom in nadzidkom na stari stavbi. Koliko težav je bilo treba prebroditi, preden je stavba stala! Zidalo se je v mrazu in viharju. Da more kljubovati viharju in mrazu, je stavba iz kamenja, priprosta enonadstropna z nizko pločevinasto streho. Lani je bila dogotovljena in se je slovesna otvoritev vršila dne 17. avgusta. Leta 1929. je bilo 533, lani pa že 887 posetnikov, torej 354 več. Stara Kocbekova kočica se opusti. Dom oskrbuje stari oskrbnik Dežman, p. d. »Suhec«, ki je star 75 let. Kako je mož še krepak, se vidi iz tega, da je letos o Veliki Noči oskrboval Kocbekov Dom ob času, ko je še mladim ljudem dostopen le s težavo.

Frischaufov Dom na Okrešlju je za vedno večji obisk že premajhen. Napram letu 1929. izkazuje porast za 307, torej 1.812 posetnikov. Za vodovod se

je napravil zbiralni basen in tudi vodovod se bo moral prej ali slej preurediti. Oskrbnik je Jaka Robnik, ki oskrbuje kočo v najlepšem redu.

Piskernikovo in Tillerjevo kočo v Logarski dolini oskrbuje neumorni Fort Herle, ki zastopa interese Savinjske podružnice kar najboljše. Spominska knjiga izkazuje 2.328 vpisanih gostov, turistov in izletnikov; napram letu 1929. znaša prirastek 474. Dejstvo, da turistovski promet neprestano narašča in da je zveza s celjskim mestnim avtobusom, ki vozi do Piskernika, ugodna, je napotilo odbor, da je začel resno misliti na stavbo novega hotela kot nekakšne matične in glavne stavbe. Po mnogem prizadevanju načelnika Savinjske podružnice, ki je vodil večino vseh pogajanj, je pričel odbor 14. aprila t. l. z gradnjo. Do začetka sezije bo stavba v surovem stanju že končana, dokončana bo prihodnjo pomlad, nakar bo predvidoma v začetku sezije otvoritev. Podružnica bo potrebovala velike vsote denarja. Zato se apelira na vse prijatelje planinstva, oblasti in denarne zavode za izdatne podpore. Doslej nabrani denar bo kril kvečjemu četrtino stroškov.

V letu 1930. so bile nanovo markirane poti in popravljene vse markacije v Celjskem okolišu in v Savinjskih Planinah: Žalec—Mrzlica—Št. Pavel, Celje—Šmartno—Dobrna, dohodi na Celjsko kočo ter pota v planinah: Sv. Jakob—Solčava, iz Logarske doline na Pavličev vrh, na Pastirkov vrh, k Sv. Duhu, na Okrešelj, Klemenškovo planino, Rjavčki vrh in Grlo, Okrešelj—Kamniško—Sedlo—Kotlič, na Jezersko sedlo in skozi Turski Žleb, Kamniško Sedlo—Korošica—Robanov Kot. Razen tega so se popravile vse poti in brvi v tem okolišu.

Lani na Binkoštni ponedeljek se je ponesrečil v Turskem Žlebu gosp. Darko Ropas iz Celja. Do Okrešlja so ga prenesli njegovi tovariši, od tam pa v dolino celjski smučarji, ki so malo prej prišli s Korošice preko Škarij do Piskernika. Kasneje se je ponesrečil ljubljanski dijak Abram, ki si je zlomil nogo. Prenos je vodil načelnik g. Tiller z oskrbnikom Robnikom in z delavci, ki so popravljali vodovod na Okrešlju. Lani ni bilo smrtnih žrtev.

Kakor vse druge podružnice SPD ima tudi Savinjska svoj smučarski ali pravilno rečeno zimsko-sportni odsek, ki je včlanjen že od pomladi 1930. pri Mariborskem zimsko-sportnem podsavezu. Članov ima danes 54 in 4 verificirane. Od teh je 21 članov, 14 članic in 18 dijakov. Poudariti je treba, da se najboljši naraščaj zbira iz dijaštva. Da se omogoči dijakom pristop k odseku, je ta oprostil dijaštvo plačevanja članarine za to leto. Odsek je razvil v zadnji sezoni živahno delovanje. Poučeval je novince in prirejal izlete. O Božiču je nadzoroval gosp. Branko Diehl zimski sport na Mozirski planini in poučeval začetnike. Dne 18. februarja je poslal odsek 3 člane na prvo slalom-tekmo, ki se je vršila na Jese-nicah. Ker so prvokrat tekmovali na taki tekmi, niso mogli doseči ugodnega mesta. Dne 15. februarja se je vršila medklubska slalom-tekma ob Celjski koči, katere so se udeležili vsi trije celjski klubi v zvezi z vojaštvom. Tekma je bila za seniorje in juniorjorje. Tekmovalo je vsega skupaj 30 članov celjskih klubov. Savezni izpit za sodnike v tekmah na daljavo so položili trije člani: gg. Kopinšek, Diehl Branko in Krajnc. Pri podsavezni tekmi v Ribnici na Pohorju je odsek sodeloval z 1 sodnikom in tremi kontrolami. — O Veliki Noči je odsek vodil oskrbo Kocbekovega Doma na Korošici. Člana gg. Branko Diehl in Andriano Kopinšek sta vodila visokoalpinske izlete in pouk o vožnji na visokih planinah. Na Korošici je bilo vseh udeležencev okrog 80. Istočasno je imel odsek SPD iz Maribora pod vodstvom g. Drogenika visokogorski tečaj. Ker nastopa v planinah često težka, gosta megla in je tako vsaka orientacija nemogoča, je odsek sklenil, da bo za poskušnjo markiral celo pot od Vodol do Korošice z malimi rdečimi zastavicami na pol metra dolgih palicah. Porabil je skupaj 148 zastavic, od katerih je vihar nad polovico odnesel in zametel v sneg. Da je bilo markiranje proge važno in nujno potrebno, se je izkazalo letos, ko je bila o praznikih gosta megla in je bril mrzel snežni vihar. Vsaka orientacija je bila nemogoča. Marki-

ranje se je izvršilo drugi dan, ko je bilo jasno in solčno. — Priporočati bi bilo tudi drugim društvom, da izvedejo te vrste markacije na malo daljših palicah.

Ugodnosti polovičnih voženj za turiste. Savez planinskih društev kraljevine Jugoslavije je ponovno interveniral v Beogradu za znižanje določenega števila skupin po 10 oseb ter poudarjal, da je to število absolutno previsoko, ker je nemogoče doseči vsakčas take skupine turistov. Na to svojo intervencijo je Savez prejel sledečo rešitev: »U odgovor na Vašo pretstavku od 30. o. m. upućenu gospodinu Ministru saobraćaja u pogledu smanjivanja broja lica, koji se prema paragrafu 4. Putničke tarife traži za uživanje povlastice iz pomenutog paragrafa, izveštavate se, da je gospodin Ministar odlukom svojom pod gornjim brojem od 20. jula 1931. godine udovoljio Vašoj molbi u toliko, što je odobrio smanjenje broja lica od 10 na 6 (šest).«

Legitimacije za obmejni promet z Avstrijo morajo članom SPD biti vidirane po policijski oblasti, oziroma po pristojnem sreskem načelstvu. Nevidirane članske izkaznice v obmejnem prometu niso več veljavne. — Omenjena oblastva izdajajo na članske izkaznice svoj vizum sedaj brez takse (kolka). — Članstvo se v lastnem interesu opozarja na to določbo.

Novi vzponi v Julijskih. — Gdč. Paula Jesih je s tovariši preplezala 8. julija t. l. »Skalaški steber« v Škrlatici (iz Vel. Dnine), 18. in 19. julija pa zapadno steno Rakove Špice (iz Krnice). — Opis sledi.

Naše slike. — »Morsko oko.« — Slika nam predstavlja pač najbolj znano točko v Visoki Tatri na poljski strani. To je skrajni jugovzhodni kot Poljske Tatre. Alpski značaj Visoke Tatre odseva tudi iz te slike; saj bi jo morda kdo celo zamenjal s kakim Mangrtskim jezerom in njegovim ozadjem. Toda ozadje teh jezer je svetlosivo, dočim je tatransko temno in taka je tudi boja vode. — Res pa je še mnogo krasnih, morda še bolj zanimivih točk v Tatranskem gorskem kraljestvu. Zlasti jih najdemo v poglavju »Tatranski granit in jezera« v globoko doživljenem dr. Oblakovem spisu; celotni ta spis, njegovo največje delo in sploh največje te vrste v našem listu, je našlo za g. pisatelja in za naš časopis spontano priznanje, ki nam je došlo od bratske strani. To razveseljivo dejstvo smemo ob sklepu zabeležiti.

VSEBINA: Dr. Jos. C. Oblak: Hacquet kot »potopisec« o Tatri (str. 161). — Boris Režek: Vzhodni steber Brane (str. 165). — Dr. Fr. Plešić: Samo »Visoke Tatre« (str. 166). — R. K.: Po Visokih Turah (str. 168). — Kotiček: Maks Igljč, Skale so se ogrele (str. 172). — Obzor in društvene vesti: † Fran Šavnik (str. 173). Miroslav Zor, Week-end, Tehnika življenja v prirodi (str. 174). Planinska organizacija med Nemci. Redni osrednji občni zbor (str. 175). Občni zbor Trboveljske podružnice SPD (str. 177). Občni zbor Savinjske podružnice SPD (str. 178). Ugodnosti polovične vožnje za turiste. Legitimacije za obmejni promet z Avstrijo. Novi vzponi v Julijskih (str. 180). — Naše slike (v tekstu): † Fran Šavnik (str. 174); (na prilogi): »Morsko oko.«

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tominšek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.)

»Planinski Vestnik« izhaja 12krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto Din 40.—, za inozemstvo Din 60.—. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru SPD v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tominšek, gimn. ravnatelj v Mariboru.



Skupina Jalovca s Srednjega Vrha

Fot. Švigelj Cveto